

Vastaus valtuustoaloitteeseen 9/2022: Kirkkonummen kunnan pitää sitoutua aktiiviseen rasisimin vastaiseen toimintaan mm. liittymällä oikeusministeriön #olenantirasisti, #jagärantirasist-kampanjaan, Kv

Kunnanhallitus 18.12.2023 § 442
547/00.04.00/2022

Valmistelijat	elinvoimapäällikkö Susanna Hyvärinen, kunnanlakimies Taija Rönning, nuoris- ja liikuntapäällikkö Päivi Sorvari ja opetusjohtaja Astrid Kauber, etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi
Esittelijä	Kunnanjohtaja Sailas Virpi
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää 1 antaa selostusosassa olevan selvityksen vastauksena valtuustoaloitteeseen ja esittää kunnanvaltuustolle, että se merkitsee annetun vastauksen tiedoksi ja pitää annetun vastauksen riittävänä ja valtuustoaloitetta loppuun käsiteltynä sekä 2 ehdottaa, että Kirkkonummen kunta sitoutuu aktiiviseen yhdenvertaisuuden edistämiseen kunnan eri palveluissa, toiminnoissa, ohjeistuksissa, strategioissa ja ohjelmissa, ja että kunnassa jatketaan systemaattisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa eriarvoisuutta vähentävien konkreettisten toimenpiteiden toteuttamista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.
Päätös	Kunnanhallitus päätti yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.
Selostus	Yhdenvertaisuus – mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan? Oikeusministeriön (OM) mukaan yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille. Nämä asiat tulisikin ottaa huomioon kunnan kaikessa toiminnassa kuten esimerkiksi työpaikoilla rekrytointikäytännöissä ja kouluttautumismahdollisuuksissa.

Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlaainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänaluilla.

Yhdenvertaisuus lainsäädännössä, linkki
<https://yhdenvertaisuus.fi/lainsaadanto>

Rasismi käsitteenä - mitä rasismilla tarkoitetaan?

Rasismi on erittäin laaja ja moninainen käsite. Sen muodot ovat vaihdelleet yhteiskunnassa eri aikakausina ja myös maantieteellisesti. Muun muassa Punainen Risti on määritellyt rasismien käsitteenä, jolla tarkoitetaan oletetun ihmisryhmän arvottamista. Rasismiin kuuluu usein se, että omaa ryhmää pidetään parempana kuin toisten ryhmiä. Rasismi perustuu yksilöiden tai ihmisryhmien määrittelyyn alempiarvoisiksi esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rasismia voi ilmetä yhteiskunnassa syrjivinä normeina tai käytäntöinä esimerkiksi työelämässä. Rasismi voi näyttäytyä yksilöiden ja ryhmien välillä syrjivänä käytöksenä. Yksilöiden ja ryhmien väliset ennakkoluulot ja vierauden pelko voivat toimia kasvualustana rasismille. Rasismi luo eriarvoisuutta ja vahingoittaa sen kohteiden lisäksi koko yhteiskuntaa. Rasismia voidaan käyttää myös vallan välineenä.

Suomen valtion vuonna 1970 ratifioiman kansainvälisen yleissopimuksen mukaan rotusyrjinnällä tarkoitetaan kaikkea rotuun, ihonväriin, syntyperään tai kansalliseen tai etniseen alkuperään perustuvaa erottelua, poissulkemista tai etuoikeutta, jonka tarkoituksena on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien tasapuolisen tunnustamisen, nauttimisen tai harjoittamisen mitätöimien tai rajoittaminen poliittisella, taloudellisella, sosiaalisella, sivistyksellisellä tai jollakin muulla julkisen elämä alalla.

Rasismien eri muotoja ovat esimerkiksi aggressio, mikroaggressio, rakenteellinen rasismi ja viharikokset. Rasismi on ajattelutapa, joka lietsoo vihaa ja luo eriarvoisuutta ihmisten välille. Ajattelutapa kieltää jokaiselle yhtäläisesti kuuluvat ihmisoikeudet. Rasismi vahingoittaa sen kohteiksi joutuneita, mutta myös koko yhteiskuntaa. Esimerkiksi rasistisille rikoksille alttiimpia ovat etniset vähemmistöt ja ulkonäöltään kantaväestöstä erottuvat maahanmuuttajat. Myös maahanmuuttajien lähipiiriin kuuluvat henkilöt ja Suomen kansalliset etniset vähemmistöt saattavat joutua esimerkiksi rasististen rikosten uhreiksi. Rasististen rikosten kohteiksi voivat lisäksi joutua avoimesti rasismia vastustaneet henkilöt ja tahot.

Miten yhdenvertaisuutta voidaan edistää?

Yhdenvertaisuuden edistäminen Suomessa

Oikeusministeriö ja yhdenvertaisuusvaltuutettu käynnistivät 13.9.2021 nuorille aikuisille suunnatun kampanjan, joka rohkaisee ihmisiä toimimaan antirasistisesti omassa arjessaan ja kannustaa pohtimaan rasismien vaikutuksia laajemmin yhteiskunnassa. Kampanja on ollut osa Yhdessä Yhdenvertaisuuden puolesta -hanketta, joka saa rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus -ohjelmasta. Euroopan komissio ei vastaa kampanjan sisällöstä.

Oikeusministeriön (OM) #OlenAntirasisti, #JagÄrAntirasist -kampanja on päättynyt.

Kampanjan materiaalit löytyvät osoitteesta <https://yhdenvertaisuus.fi/olen-antirasisti-kampanja>.

Kyseinen kampanja on jo ohi, joten Kirkkonummen kunta ei voi enää siihen osallistua. Se ei kuitenkaan estä Kirkkonummen kuntaa jatkamasta aktiivista rasismiin vastaista työtä sen kitkemiseksi yhteiskunnasta ja jalkauttamaan rasismiin vastaisia ohjeita arkeen sovellettaviksi sekä edistämään yhdenvertaisuutta Kirkkonummen kunnassa.

Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelma vuosille 2021–2023

(<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163577>) on Suomen ensimmäisen rasismiin vastainen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelma. Ohjelman tavoitteena on eri toimijoiden laaja-alainen sitouttaminen yhdenvertaisuuden edistämiseen muun muassa tunnistamalla ja purkamalla yhteiskunnan eriarvoistavia rakenteita, puuttamalla vihapuheeseen systemaattisella toiminnalla ja yhteistyöllä sekä kehittämällä tutkimusta ja tiedonkeruuta tasavertaisuudesta. Keskeistä on myös tasavertaisuuden edistäminen osaamista kehittämällä, luomalla selkeästi sovittuja toimintamalleja, jotka ovat laajalti tiedossa sekä eri tahojen osaamisen kehittämällä ja tiedon lisäämisellä tasavertaisuudesta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto (<https://syrjinta.fi/etusivu>) on tehnyt huomioita lausunnossaan (3.8.2023) valtioneuvoston tiedonantoa valmistelevalle työryhmälle yhdenvertaisuuden edistämisestä ja rasismiin vastaisesta työstä Suomessa ja näkee yhdenvertaisuuden edistämisen yhteiskunnan velvollisuudeksi. Yhteiskunnan tehtävänä on edistää yhdenvertaisuuden toteuttamista ja jalkauttamista arkeen, linkki: <https://syrjinta.fi/-/lausunto-valtioneuvoston-tiedonantoa-valmistelevalle-tyoryhmalle-yhdenvertaisuusvaltuutetun-huomioita-yhdenvertaisuuden-edistamisesta-ja-rasismiin-vastaisesta-tyosta>.

Valtioneuvosto on antanut tiedonannon syksyllä 2023 (VNT 2/2023 vp) yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa, linkki

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNT_2+2023.pdf

Yhdenvertaisuus kunnan toiminnassa

Yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää eri tahojen laaja-alaista yhteistyötä ja kumppanuuksia laajasti yhteiskunnan eri sektoreille esimerkiksi kunnan ja hyvinvointialueiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken.

Esimerkiksi Punainen risti on laatinut esimerkiksi rasismiin vastaiset toimintaohjeet ja kannustanut ottamaan käyttöön toimintaohjeet niin vapaaehtoistehtävissä kuin omassa yhteisössäkkin, kuten esimerkiksi harrastusryhmissä tai työpaikalla. Punaisen Ristin nettisivuilla on kootusti rasismiin vastaisia toimintaohjeita arjen eri tilanteisiin ja ohjeita rasismiin tunnistamiseen. Ohjeet ovat helposti jalkautettavissa ja sovellettavissa esimerkiksi kuntiin, kunnan arkeen ja käytänteisiin niin kuntalaisten kuin kunnan henkilöstönkin keskuudessa. Myös muut tahot ovat laatineet vastaavan kaltaisia ohjeita. Linkki: <https://www.punainenristi.fi/tyomme/rasisminvastainen-toiminta/mita-rasismi-on/>

Kunnassa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä työvälineitä voivat olla esimerkiksi eettiset ohjeet, tasa-arvo- ja tasavertaisuussuunnitelmat, hyvinvointikertomukset ja -suunnitelmat sekä erilaiset strategia-asiakirjat ja -ohjelmat. Yhdenvertaisuutta edistävät myös monet muut arjen toimenpiteet. Esimerkiksi anonyymi rekrytointi henkilöstövalinnoissa, joka on käytössä muun muassa Helsingin kaupungilla ja Espoo kaupungilla, edistävät yhdenvertaisuutta kunnan rekrytoinneissa.

Kirkkonummen kunta huomioi yhdenvertaisuuden teeman toiminnassaan. Kirkkonummen kunnassa laaditaan valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja sitä päivitetään säännöllisesti. Kunnassa toimii yhteisissä palveluissa hyvinvointikoordinaattori, joka huolehtii eri väestö- ja ikäryhmien hyvinvoinnin edistämisestä ja syrjäytymisen ehkäisemisestä yhteistyössä kunnan palvelualueiden, kolmannen sektorin ja hyvinvointialueen kesken. Vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorivaltuusto edistävät omalla toiminnallaan yhdenvertaisuuden toteutumista Kirkkonummen kunnassa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 todetaan: ”Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton. Jokainen oppilas on ainutlaatuisen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on”.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuuslaki velvoittavat jokaista oppilaitosta laatimaan tasa-arvosuunnitelman yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa sekä suunnitelman tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Kirkkonummen kunnan opetussuunnitelman mukaisesti kaikki koulut ovat laatineet oppilaitoskohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa kuvataan koulukohtaiset toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kirkkonummella oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma liitetään lukuvuosisuunnitelman yhteyteen, ja se tulee päivittää vähintään kolmen vuoden välein yhdessä oppilaiden kanssa. Edellä mainitut paikalliset suunnitelmat ovat luettavissa kunnan kotisivuilta.

Perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa oppilaitosten toimintaa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi ohjaa lisäksi kuntatasoinen opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulun järjestyssäännöllä sekä luokan hyvinvointisuunnitelmiin kirjatulla luokkakohtaisilla yhdessä sovitulla toimintamalleilla pyritään luomaan sellainen arvostuksen ja yhdessä toimimisen ilmapiiri ja toimintakulttuuri, jossa kiusaamista ei suvaita ja jossa väkivaltaan ja häirintään puututaan välittömästi. Avainasemassa on ennaltaehkäisevä työ.

Vapaa-aikapalvelujen palvelut kokonaisuudessaan edistävät kuntalaisten terveyttä, tuottavat kuntalaisille elämänlaatua ja ovat hyvinvoinnin lähde. Palvelut lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Palveluja tuotetaan kuntalaisille yhteistyössä yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Palvelujen toteuttamisen peruslähtökohtana on, että toimintaa järjestetään yhdenvertaisesti ja avoimesti huomioiden eri-ikäiset, eri kulttuureista ja taustoista olevat kuntalaiset. Asiakkaita osallistetaan vapaa-aikapalvelujen palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen muun muassa keräämällä

säännöllisesti ja erilaisin tavoin asiakaspalautteita. Osa vapaa-ajan palveluista on saavutettavissa täysin maksuttomasti, muun muassa kirjastopalvelut, nuorisotyö, yleiset ulkoliikuntapaikat ja ulkoilualueet sekä polut sekä muutoinkin palvelut järjestetään kohtuullisin kustannuksin. Vapaa-aikapalveluissa yhdenvertaisuus huomioidaan luontaisena osana palvelujen toteuttamisessa ja kehittämisessä.

Kirkkonummen kunta ottaa huomioon yhdenvertaisuuden periaatteen valmisteilla olevassa kuntastrategiassa sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa.

Päätöshistoria

Kunnanvaltuusto 16.05.2022 § 50

RKP:n valtuustoryhmä jätti kunnanvaltuuston kokouksessa 16.5.2022 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Rasismi on yhdyskuntamme negatiivinen lieveilmiö, johon voimme törmätä missä ja milloin tahansa. Kyse voi olla yhdestä yksittäisestä tilanteesta, tai jatkuvasta ja pitkäaikaisesta rakenteellisesta rasismista yhteiskuntamme toiminnassa, laeissa tai palveluissa. Rasismi ei missään muodossa ole hyväksyttävää, koska se aiheuttaa mielipahaa sekä eriarvoisuutta, ja on syrjivää.

Antirasismi on aktiivista toimintaa rasismia vastaan. Jokainen yksityishenkilö ja organisaatio voi omalla toiminnallaan vähentää rasismia ja tehdä positiivisia tekoja ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden puolesta. Siksi me allekirjoittaneet esitämme, että Kirkkonummen kunnan pitää mm. liittyä #OlenAntirasisti, #JagÄrAntirasist-kampanjaan. Tämä olisi osoitus siitä, että rakennamme yhdessä turvallisempaa ja yhdenvertaisempaa Suomea ja Kirkkonummea meille kaikille.

Tästä kampanjasta, jossa on jo mukana monta kaupunkia ja kuntaa, saa lisätietoja osoitteesta <https://yhdenvertaisuus.fi/olenantirasisti.fi>. Kampanja on osa EU:n rahoittamaa Yhdessä yhdenvertaisuuden puolesta -hanketta, ja koordinaattorina toimii oikeusministeriö. Suunnittelussa ovat olleet mukana yhdenvertaisuusvaltuutettu sekä asiantuntijaraati.

Vähentäkäämme yhdessä syrjiviä käytäntöjä, etnistä syrjintää ja kielteisiä ennakko-luuloja. Me allekirjoittaneet kannustamme Kirkkonummen kuntaa jatkamaan rasismin-vastaista työtään myös senkin jälkeen, kun edellä mainittu ja muut aiheeseen liittyvät kampanjat ovat päättyneet.

Kirkkonummella 29.4.2022”

Aloitteen allekirjoittivat: Kim Liljequist, Tony Björk, Hans Hedberg, Ulf Kjerin, Kim Männikkö, Josephine Frimodig, Martin Valtonen, Stefan Gustafsson, Anna Aintila, Patrik Lundell, Anders Adlercreutz, Urho Blom, Kari Virtanen, Minna Hakapää, Antti Salonen, Ronja Karkinen, Elina Kärkimaa, Johanna Fleming

Päätös

Kunnanvaltuusto toimittaa aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

